

MEMO

Onderwerp : Zienswijze VNG op wijziging Regeling taken meteorologie en seismologie (Rtms)
Van : VNG / Team Leefomgeving: Cluster Ruimte, Water en Klimaatadaptatie
Aan : KNMI
Datum : 30 januari 2025

Kern van zienswijze

Gemeenten vervullen een cruciale rol in het waterbeheer, waaronder de zorgplichten voor rioolzorg, hemelwaterafvoer en het voorkomen van wateroverlast (artikel 3.5 van de Waterwet en de Wet gemeentelijke watertaken). Deze taken vereisen proactief handelen, vooral in de **koude fase** (de fase vóór een calamiteit), om risico's tijdig te mitigeren. Het uitsluiten van gemeenten en provincies als directe ontvangers van KNMI-data, informatie en waarschuwingen ondermijnt deze verantwoordelijkheden.

Hieronder volgt de onderbouwing waarom gemeenten **wel** directe toegang tot KNMI-informatie moeten hebben:

1. Wettelijke zorgplichten vereisen tijdige informatie

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om wateroverlast te voorkomen en de openbare ruimte veilig te houden. Voorbeelden:

- **Hemelwaterafvoer**: Bij verwachte extreme neerslag (bv. code geel/oranje) moeten gemeenten tijdig rioolstelsels controleren en waterberging inrichten.
- **Rioleringszorg**: Preventieve maatregelen, zoals het leegpompen van gemalen, vereisen actuele weersprognoses.
Zonder directe KNMI-waarschuwingen zijn gemeenten afhankelijk van doorgeleide informatie via veiligheidsregio's, wat vertraging en informatieverlies kan veroorzaken. Dit belemmert de naleving van hun **zorgplichten** onder de Omgevingswet en Waterwet.

2. Proactief handelen in de koude fase is essentieel

In de koude fase moeten gemeenten al maatregelen nemen om escalatie te voorkomen. Denk aan:

- Het plaatsen van mobiele waterkeringen bij verwachte overstromingen.
- Het informeren van bewoners over risico's (bv. ondergelopen kelders).
Directe KNMI-data stelt gemeenten in staat om **lokaal en specifiek** te handelen, passend bij hun unieke kwetsbaarheden (bv. laaggelegen wijken of historische waterproblematiek).

3. Lokale kennis en maatwerk vereisen directe informatie

Veiligheidsregio's opereren regionaal, maar wateroverlast is vaak hyperlokaal. Gemeenten beschikken over gedetailleerde kennis van hun gebied, zoals zwakke plekken in het rioolstelsel of gevoelige infrastructuur. Directe toegang tot KNMI-informatie stelt hen in staat om:

- **Sneller te schakelen** bij lokale weersextremen.
- **Maatregelen op maat** te nemen, zonder afhankelijkheid van regionale tussenpartijen.

4. Efficiëntie en kostenbesparing

Indirecte informatie via veiligheidsregio's leidt tot dubbele bureaucratie en vertraging. Gemeenten zouden dan zelf data moeten interpreteren of aanvullende bronnen moeten raadplegen, wat **tijd en middelen kost**. Directe KNMI-waarschuwingen voorkomen deze inefficiëntie en dragen bij aan een kosteneffectieve uitvoering van taken.

5. Samenhang met het Nationaal Waterprogramma en klimaatadaptatie

Het Nationaal Waterprogramma benadrukt het belang van klimaatadaptatie, waaronder het vergroten van weerbaarheid tegen extreme neerslag. Gemeenten zijn hierin sleutelspelers. Door hen uit te sluiten van KNMI-data wordt een **kennisachterstand** gecreëerd, wat haaks staat op de doelstellingen van het Deltaprogramma en de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS).

Conclusie en aanbeveling:

Gemeenten moeten **directe toegang** krijgen tot KNMI-waarschuwingen en data in de koude fase, zodat zij hun wettelijke taken tijdig en effectief kunnen uitvoeren. Een aanpassing van de Rtms is nodig om:

- Artikel 8 en 9 van de Rtms uit te breiden met gemeenten en provincies als ontvangers.
- Duidelijkheid te creëren over de informatie-uitwisseling tussen KNMI en gemeenten, los van veiligheidsregio's.
- Te garanderen dat lokale waterzorgplichten niet worden ondermijnd door vertraagde of gefragmenteerde informatie.

Zonder deze aanpassing lopen gemeenten het risico onvoldoende voorbereid te zijn op weersextremen, met mogelijke schade aan infrastructuur, economie en veiligheid van burgers tot gevolg.

Wij vernemen graag uw reactie op onze zienswijze en gaan graag in een vervolgspraak met u in gesprek op welke wijze dit nader afgestemd en uitgewerkt kan worden samen met onze partner Stichting RIONED.

Uitvoerbaarheidstoets wijziging regeling taken meteorologie en seismologie

De uitvoerbaarheidstoets is een instrument om voorafgaand aan de invoering van de gewijzigde Rtms de beoogde, en ook de niet-beoogde, gevolgen van ontwerp-regelgeving voor de organisaties die met de uitvoering worden geconfronteerd (inclusief de rechterlijke macht) in kaart te brengen. Het gaat om inzicht in de werking van de regeling in de praktijk. Hiervoor heeft het kenniscentrum voor beleid en regelgeving een handleiding opgesteld [Handleiding uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid \(U&H\)](#).

Aan uitvoerders worden de volgende vragen gesteld. Uw antwoorden, voor zover mogelijk en relevant, worden zeer op prijs gesteld. Bij vragen kunt u contact opnemen met: Karin.olsthoorn@knmi.nl tel 06 11741284.

	Vraag / aandachtspunt	Antwoord
Over doelen, taken en afbakening		
1.	<p>Is het doel van de <i>vernieuwde</i> Rtms helder?</p> <p>Welke doelgroepen worden met de effecten van de ontwerp-regeling geconfronteerd en wat is hun omvang?</p>	<p>Antwoord:</p> <p>Het doel van de vernieuwde Rtms is helder: het verbeteren van de taken en verantwoordelijkheden rond meteorologie en seismologie. Echter, de uitsluiting van gemeenten en provincies als directe ontvangers van KNMI-data in de koude fase ondermijnt hun wettelijke zorgplichten voor waterbeheer.</p> <p>Aanbeveling:</p> <p>Pas de Rtms aan om gemeenten en provincies expliciet op te nemen als doelgroep voor KNMI-waarschuwingen, met name in de koude fase.</p> <p>Doelgroepen en omvang:</p> <ul style="list-style-type: none">• Primair: KNMI, waterschappen, veiligheidsregio's.• Secundair (maar kritisch): Gemeenten (alle 345 Nederlandse gemeenten (342 NL + 3 CN) en provincies, vanwege hun waterzorgplichten.
2.	<p>Welke organisaties zullen de ontwerp-regeling uitvoeren?</p> <p>Is hen (u) helder wat de opgedragen taak is?</p> <p>Zijn taken van KNMI helder afgebakend tov taken van andere uitvoerders (zoals u)?</p>	<p>Antwoord:</p> <p>De regeling wordt uitgevoerd door het KNMI, waterschappen, veiligheidsregio's, en mogelijk overheidsbedrijven. Gemeenten zijn echter niet opgenomen als directe uitvoerders, ondanks hun cruciale rol in waterbeheer.</p> <p>Aanbeveling:</p> <p>Definieer gemeenten en provincies als uitvoerders binnen de regeling, met name voor taken gerelateerd aan rioolzorg, hemelwaterafvoer en wateroverlastbestrijding.</p> <p>Taken van de gemeente vs. KNMI:</p> <ul style="list-style-type: none">• Gemeenten: Lokaal waterbeheer, preventieve maatregelen bij weersextremen.• KNMI: Landelijke meteorologische monitoring en waarschuwingen. <p>Knelpunt: Gebrek aan directe data-uitwisseling tussen KNMI en gemeenten belemmert proactief handelen.</p>

Werkbaar?	
<p>3. Is er voldoende draagvlak bij de uitvoerder(s)? Is het werkbaar?</p> <p>Zijn benodigde capaciteit, informatievoorziening tussen ketenpartners, bevoegdheden, ICT toerusting en werkprocessen voorhanden?</p> <p>Is er sprake van ketenregie op de uitvoering en wie voert die regie?</p> <p>Worden er knelpunten voorzien? En welke oplossingsrichtingen?</p> <p>Heeft de uitvoerder de ruimte om de taak zelf nader in te vullen en zo ja, hoe wordt voorzien dat daar invulling aan zal worden gegeven?</p>	<p>Antwoord: Het draagvlak bij gemeenten is beperkt zolang zij afhankelijk blijven van indirecte informatie via veiligheidsregio's. Capaciteit en ICT-toerusting zijn ontoereikend voor optimale uitvoering.</p> <p>Aanbeveling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investeer in ICT-infrastructuur voor directe data-uitwisseling tussen KNMI en gemeenten. • Creëer een helder protocol voor samenwerking tussen ketenpartners. <p>Knelpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertraging door indirecte informatievoorziening. • Risico op overbelasting van veiligheidsregio's.
Effecten	
<p>4. Wat is de verwachting ten aanzien van vatbaarheid voor: Bezwaar/beroep, ontwijkgedrag, misbruik of oneigenlijk gebruik</p> <p>Welke zijn de andere mogelijke neven- en onvoorziene of onbedoelde effecten voor u?</p> <p>.. en vanuit het perspectief van de burger/ondernemer</p> <p>Houdt de inrichting van de regeling rekening met verschillen in "doenvermogen" en met de mentale belastbaarheid van burgers?</p>	<p>Antwoord: Indirecte data-uitwisseling kan leiden tot vertraagde reacties, wat het risico op wateroverlast en daarmee gepaard gaande schadeclaims vergroot. Burgers kunnen bezwaar maken bij nalatigheid door gebrek aan tijdige waarschuwingen.</p> <p>Aanbeveling: Voorkom juridische risico's door gemeenten directe toegang tot KNMI-data te geven, zodat zij hun zorgplichten kunnen nakomen.</p> <p>Neveneffecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toenemende druk op gemeentelijke middelen bij gebrek aan proactieve informatie. • Potentiële reputatieschade voor overheden bij vermijdbare waterincidenten.

Toezicht en controle		
5.	<p>Wie is belast met het toezicht en controle?</p> <p>Wat is hun bevoegdheid en waar staan deze?</p> <p>Welke sancties zijn mogelijk?</p> <p>Wat zijn de sterke en zwakke kanten van de handhaving?</p>	<p>Antwoord: Het toezicht ligt bij het KNMI en de ILT, maar gemeenten hebben een controlerende rol in lokaal waterbeheer.</p> <p>Aanbeveling: Erken de gemeente als toezichthouder op lokaal niveau en formaliseer hun rol in de regeling.</p> <p>Sterke en zwakke kanten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sterk: Expertise van het KNMI. • Zwak: Gebrek aan integratie van lokale kennis en handhavingscapaciteit bij gemeenten.
Definities helder?		
6.	<p>Zijn gehanteerde definities helder?</p>	<p>Antwoord: De term "<i>bestuursorganen</i>" in de Rtms is onvoldoende gedefinieerd, waardoor gemeenten en provincies buiten beeld blijven.</p> <p>Aanbevelingen: Pas artikel 8 en 9 aan om gemeenten en provincies expliciet te noemen als ontvangers van KNMI-waarschuwingen.</p>
Robuust / toekomstbestendig		
7.	<p>Veranderen de antwoorden op de vragen als er nieuwe toetreders komen/nieuwe toepassingen zijn in het beleidsveld?</p>	<p>Antwoord: Ja. Nieuwe technologieën voor waterbeheer (bv. real-time sensoren) vereisen directe data-uitwisseling. Exclusie van gemeenten beperkt innovatie.</p> <p>Aanbevelingen: Zorg voor een flexibele regeling die ruimte biedt voor toekomstige samenwerking met gemeenten en nieuwe technologieën.</p>
Kosten		
8.	<p>Wat zijn de ingeschatte kosten? (directe/indirecte eenmalige/structurele)</p> <p>Waarop is de inschatting gebaseerd?</p> <p>Ten laste van wie/welk budget komen de kosten?</p>	<p>Antwoord:</p> <p>Directe kosten: Eenmalige ICT-investeringen voor data-uitwisseling (ca. €2-5 miljoen).</p> <p>Structurele kosten: Jaarlijks €0,5-1 miljoen voor onderhoud en training.</p>

	Zijn de kosten proportioneel?	<p>Aanbeveling: Deze kosten zijn proportioneel, gezien de potentiële besparingen op schadeclaims en herstelkosten bij waterincidenten (geschat op €10-50 miljoen per jaar).</p> <p>Budget: Kosten moeten worden gedragen door het rijksbudget voor waterveiligheid, en indien nodig aangevuld met gemeentelijke middelen.</p>
--	-------------------------------	---

Conclusie

De huidige Rtms-wijziging schiet tekort in het erkennen van de rol van gemeenten bij waterbeheer. Aanpassingen zijn nodig om:

1. Gemeenten en provincies op te nemen als directe ontvangers van KNMI-data.
2. Duidelijke definities en taken vast te leggen.
3. ICT-infrastructuur te verbeteren voor efficiënte data-uitwisseling.

Zonder deze wijzigingen loopt de uitvoerbaarheid van de regeling gevaar, met negatieve gevolgen voor waterveiligheid en publiek vertrouwen.